

Belevenissen bij een Waterral (*Rallus aquaticus*)

Paul Lodewijkx

Het is steeds weer een verrassing de Waterral te zien, vooral in de zomer. Zomers kon ik hem slechts toevallig en met geluk goed op de dia krijgen. Zijn luidruchtig maar moeilijk waar te nemen gedrag is overbekend. In de winter zijn zij echter zeer vaak te zien, vooral wanneer er op het meeste water ijs ligt. Dan zijn zij gedwongen buiten de rietkragen -hun leefgebied- naar voedsel te zoeken. Zo kon ik hen in februari 1987 zeer vaak op de zelfde plaats observeren. Dat gaat dan vaak samen met een Waterhoentje, wat een verschil in lichaamsafmeting en beweeglijkheid! Het Waterhoentje is zelfs uitgesproken traag vergeleken met het ralletje! Aan de beweeglijkheid kon ik zelfs in het donker al zien of het een hoen of ral was. Het observeren van de Waterral bereikte zijn hoogtepunt toen ik de slaappleats vond.

De slaappleats was een duiker van ± 50 cm diameter, en deze lag onder een dam, die ± 120 cm boven de duiker gelegen was. Dus ligt de duiker ± 120 cm onder de grond. De duiker liep vanuit een sloot naar een grote polder. De sloot was geheel bevroren, en de grote polder eveneens. Maar door de grondlaag boven de duiker bleef het water in de duiker vrijwel de gehele winter 1986-1987 vloeibaar. En daar komt dan iedere morgen om ongeveer 8.00 uur in februari, om ongeveer 7.00 uur in maart het ralletje uit!

Na het opstaan eerst even de vleugels uitslaan -bij ons heet dat uitrekken- en dan maar zien of er iets te eten is. Op de dagen dat het

ralletje elders naar voedsel zocht kon ik zonder te storen bij en in de duiker een kijkje nemen. In een hoekje dicht bij de duiker was in het riet een duidelijke vluchtplaats op het droge, daar werd ook regelmatig gegeten. Er lagen gedurende verscheidene dagen steeds weer andere slakkehuizen, van zowel hoornslakken als punthoornslakken. En erop lettend kon ik inderdaad verscheidene malen het ralletje met een slak zien lopen of rennen. Wetend dat de Waterral ook wel vleeseter is besloot ik het eens te proberen met kattevoer, bestaande uit vlees/vetbrokken. De werking was frappant! Elke morgen voor het opstaan van de ral zorgde ik voor wat vlees-

Iedere morgen kwam de Waterral omstreeks de zelfde tijd uit zijn slaappleats tevoorschijn om slakjes te eten.

Foto: Paul Lodewijkx.

Sommige dagen zocht de Waternal ook elders voedsel.

Foto: Paul Lodewijx.

brokken op de zelfde plaats, dan terug naar de camera/kijker en afwachten. Na enkele dagen was het voor het ralletje heel gewoon! Na het opstaan direct naar de brokken, even wat brokken wegwerken en dan meestal weer voor 'n half uur de duiker in. Dan kwam hij weer te voorschijn en weer wat eten en opnieuw voor de zelfde tijd de duiker weer in. Het hoort blijkbaar zo! Zelfs toen ik eens een hond van een wandelaar moest verjagen bij het vlees vandaan, dus direct naast/voor de duiker, was het ralletje weer gewoon op tijd terug! Maar het bleef wel attent voor bijvoorbeeld stootvogels en als er eens iemand te dichtbij kwam, dan schoot hij letterlijk de duiker in. Wat een snelheid, en wat zijn zij slank als er snelheid nodig is!

Allerminst slank is de Waternal als het erg koud is en er geroest wordt. Dan is het gehele verenpak opgezet ter isolatie, en dan is er meestal één poot ingetrokken. Dat is geen onbekende houding bij vogels in de winter, maar van de Waternal zag ik dit nooit. In die houding gezeten kan men de vogel goed bekijken, zo kon ik bij de Waternal zien dat ook zij een horizontaal oogvlies hebben. Dat zag ik eerder bij de meeste reigerachtigen en het Watersnipje. Dat oogvlies gaat van achter naar voor over het oog, onregelmatig door

omstandigheden, maar voor het sluiten van het oog met de verticale oogleden altijd. Naast het eten van slakken en kattevoer eet het ralletje ook veel plantaardig materiaal, het liefst uit de wortels van aan de waterkant groeiende planten.

Rob G. Moolenbeek, werkzaam aan het Instituut voor Taxonomische Zoölogie te Amsterdam, determineerde voor mij de slakkenprooi van de Waternal. Het meest werden op de schuilplaats Levendbarende Moerasslakken (*Viviparus cunctus*) gegeten, wat minder de Gewone Poelslak (*Lymnea stagnalis*), in mindere mate ook de Gewone Posthoornslak (*Planorbis corneus*) en ook enkele Heesterslakken (*Helicigona arbustorum*). Van bovengenoemde drie zoetwaterslakken en een landslak vond ik van de eerstgenoemde soort verreweg de meeste, namelijk circa twintig stuks. Van de daarna vermelde soort ongeveer de helft en vervolgens van de daaropvolgende soort wederom de helft van de bovengenoemde soort.